

Selahattin Pinar

özellikle Bestenigâr Ziyâ Bey'den faydalandı. Ayrıca Ali Rifat Bey'in reisi bulunduğu Şark Müsiki Cemiyeti ve Türk Müsiki Ocağı kadrosunda bulundu, kısa süre Dârü'ttâlîm-i Müsiki çalışmalarına katıldı.

Düzenli bir müsiki ve edebiyat eğitimi almamasına rağmen kendine has bir romantizmi olan bestelerinde güfte-melodi uyumunun zarif örnekleri ve ince bir zevkle örülmüş hassasiyetin melankolik ifadeleri görülür. Dört saz eseri ve bir cenaze marşı dışındaki bestelerinin hepsi şarkı formunda olup 150'nin üzerinde şarkı bestelediği, ancak bunlardan seksen dördünü tasnif ettiği söylenir. Bazı şarkılarının usullerinde bile kendine özgü bir tarz sezilir. Onun şarkı üslûbu Hacı Ârif Bey'den kaynaklanan geleneksel şarkı üslûbundan farklıdır. Eserlerinin çoğunun güftelerini Vecdi Bingöl, Fuat Edip Bakı ve yakın arkadaşları Mustafa Nâfiz İrmak'tan almıştır. Ayrıca Yahya Kemal Beyatlı ve Orhan Veli de onun çok takdir ettiği şairlerdendir.

Döneminin film müziği çalışmalarına katılan ve en çok kürdülli-hicazkâr eserleri seven Pinar'ın ilk bestesi de bu makamda, "Mülkün ne yaman şu'le-i ikbâli kararı" mısraıyla başlayan şarkısıdır. "Kalbim yine üzgün seni andım da derinden" mısraıyla başlayan bayatı, "Bir bahâr akşamı rastladım size" mısraıyla başlayan hicaz, "Beni de alın ne olur koynunuza hâtıralar" mısraıyla başlayan hisar-bûselik, "Hayal deryâsına ben bâzi bâzi" mısraıyla başlayan hüseyinî, "Gecenin mâtemini aşkıma örtüp sarayım" mısraıyla başlayan hüzzam, "Yüce dağdan esen rûzgâr, sevgiliye selâm götür" mısraıyla başlayan mâhur, "Bakışı çağırır beni uzaktan" mısraıyla başlayan muhayyer-kürdi, "Ben yürürem yâne yâne" mısraıyla başlayan nevâ, "Ayrılık yarı ölmekmiş" mısraıyla başlayan nişâburek ve, "Aylar geçiyor sen bana hâlâ geleceksin"

mısraıyla başlayan rast şarkıları onun en çok sevilen eserlerinden bazılarıdır. Bunlar arasında en uzun ömürlü olacağına, bestekârlıkta yapmak istediklerinin hepsini bu şarkıda gerçekleştirdiğine ve hiçbir teknik noksanlığının bulunmadığına inandığı bestesinin hisar-bûselik şarkısı, en çok sevdiği eserinin ise, "Kalbim yine üzgün seni andım da derinden" mısraıyla başlayan bayatı şarkısı olduğunu söylemiştir. Öztuna, seksen dokuz şarkı ve bir peşrevden ibaret eserlerinin listesini (BTMA, II, 193-194), Mustafa Rona da yetmiş sekiz eserinin güftesini (Yirminci Yüzyıl Türk Musikisi, s. 495-505) vermiştir. Sanatkarın halkı değil, halkın sanatkarı takip etmesi gerektiğini söyleyen Selahattin Pinar sahnede ve plaklarda pek çok sanatkâra sazi ile eşlik etmiş, yumuşak sesiyle sahnelerde okumuş ve plak doldurmuştur. Sahnede sazi ile çalıp okuma şeklindeki icranın ilk defa onun tarafından başlatıldığı söylenir. Aynı zamanda viyolonist olan ve aşırı derecede hassas kişiliğiyle disiplinli bir hayat süren Pinar nazik bir İstanbul efendisi olarak tanınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 258-259; Rahmi Kalyaçoğlu, *Türk Musikisi Bestekârları Külliyyatı Sayı 5: Tanburî Selâhattin Pinar*, İstanbul 1960; Bakı Süha Ediboğlu, *Ünlü Türk Bestekârları*, İstanbul 1962, s. 231-242; Mustafa Rona, *20. Yüzyıl Türk Musikisi*, İstanbul 1970, s. 495-505; Özalp, *Türk Müsiki Tarihi*, II, 292-296; Sadun Aksüt, *Alkışlarla Geçen Yıllar: Hatırat*, İstanbul 2000, s. 42-48; Zahide Tarhan, "Hayranı Olduğumuz Büyük Bestekâr Selâhattin Pinar", *Radio Haftası*, sy. 15, İstanbul 1950, s. 11-15, 47; Zeki Tükel, "Bir Bahâr Akşamı'nın Unutulmayan Hâtırası", a.e., sy. 118 (1952), s. 18-21; Hayri Yenigün, "Selâhattin Pinar Vefat Etti", *MM*, sy. 145 (1960), s. 389, 411; Etem Ruhi Üngör, "Selâhattin Pinar'ın Bilinmeyen Cenaze Marşı", a.e., sy. 461 (1998), s. 5-6; Öztuna, *BTMA*, II, 192-194; Mehmet Güntekin, "Pinar, Selahattin", *DBİStA*, VI, 249-250.

 NURİ ÖZCAN

PICKTHALL, Marmaduke William (1875-1936)

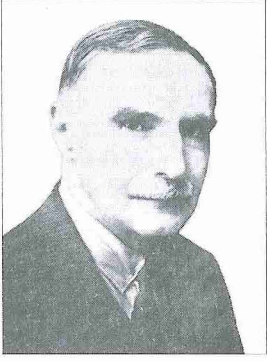
Kur'an'ı İngilizce'ye çeviren
müslüman İngiliz yazarı.

Londra'da doğdu ve Chillesford'da bir rahip olan babasının yanında kilise ortamında yetişti; klasik edebiyat, astronomi ve tabiat bilgisi okudu. Babasının ölümü üzerine ailesi Londra'ya taşınınca orada Harrow School'da öğrenime başladı. 1890'da okulu terkederek Fransızca'sını ilerletmek amacıyla Fransa'ya gitti. İki yıl sonra geri döndü ve yatılı bir okula kaydoldu. 1894-

te Akdeniz Konsolosluk Servisi'nde açılan memuriyet sınavını kazanamayınca Doğu dilleri öğrenmek ve dış işlerine girebilmek için Kudüs'e gitti. Ortadoğu'da geçirdiği iki yıl onun hayata bakışını tamamiyle değiştirdi. Orada Arap topraklarını ve Osmanlı sisteminin son zamanlarını görme fırsatı buldu ve bundan çok etkilendi. Batılı ilim ve din adamlarıyla olduğu kadar Arap ve Türk aydınlarıyla da dostluk kurdu. 1896'da İngiltere'ye döndü, burada evlenip eşiyile birlikte Paris'e ve Cenevre'ye gitti. Daha sonra oturmayı tercih ettiği Holton köyünde 1898'de yayımlanan ilk hikâyesini, Ortadoğu konulu *The Word of an Englishman*'i yazdı. İlk romanı *All Fools* da 1900'de basıldı (London). Fakat ona asıl ününü en başarılı romanı olan *Said the Fisherman* kazandı (London 1903). Bu roman dönemin yazar ve eleştirmenleri tarafından övüldü; günümüze kadar İngiltere ve Amerika'da birçok baskısı yapıldı.

Pickthall 1907'de resmî kanalla Mısır'a giderek İngiliz yönetimini yakından tanıma imkânı buldu ve olumlu izlenimler edindi; bu arada romanları için malzeme topladı. Ardından Kudüs ve Şam'a geçerek eski dostlarıyla görüştü. 1908'de eşiyile birlikte üçüncü defa Ortadoğu seyahatine çıktı. O yıl İstanbul'da Meşrutiyet'in ilân edilmesini umutla karşıladı ve Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhakına büyük tepki gösterdi. Batılılar'ın saldırılarını gittikçe artırdıkları bir dönemde Osmanlı Devleti'nin ve Türkler'in en büyük savunucularından biri oldu.

1909'da İngiltere'ye dönerek altı yıl boyunca Buxted'de tabiatla iç içe yaşadı; roman, hikâyeye ve siyasî makalelerinin yayımıyla ilgilendi; zaman zaman da Londra'ya gidip Osmanlı yanlısı İngiliz siyaset adamlarıyla toplantılara katıldı. Balkan Savaşı sırasında Batı'da oluşan Haçlı ittifakına karşı *The Black Crusade*'i (1913) önce tefrika halinde, ardından kitap olarak yayımladı. Aynı yıl İstanbul'a gitti ve altı ay kadar Erenköy'de kaldı. Kıyasıya bir mücadele içinde olan İttihatçı ve İtilâfçı aydınlarla görüştü ve kendini İttihatçılar'a daha yakın buldu. Mahmud Şevket Paşa'nın öldürülmesine çok üzüldü ve İngiltere'ye döndü. Londra'da Ocak 1914'te kurulan Anglo-Ottoman Society'nin aktif üyesi olan Pickthall, I. Dünya Savaşı boyunca Türk dostu İngilizler ve Hindistanlı müslümanlarla birlikte Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını önlemeye yönelik siyasî çalışmalara katıldı. 1915'teki Ermeni katliamı iddialarına karşı çıkarak o sırada Ermeni yanlısı yazılar

Marmaduke
William
Pickthall

yayımlayan Arnold Toynbee'yi eleştirdi. Bu arada başvurduğu Kahire'deki Arap Büro-su'ndaki bir işe Türk dostu olduğu için uygun görülmedi ve onun yerine T. E. Lawrence gönderildi.

1916'da İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yürütülen Osmanlı topraklarını paylaşma görüşmeleri sırasında Türkiye için diplomatik girişimde bulunduysa da Sykes-Picot antlaşmalarının başmimarı Sir Mark Sykes'in sert tepkisiyle karşılaştı. 29 Kasım 1917 tarihinde yaptığı bir konuşmada müslüman olduğunu açıkladı ve Muhammed ismini aldı. Çeşitli konferanslarında Türkler'le ayrı bir barış yapılması görüşünü dile getirdi; fakat bu girişimleri Ermeniler ve siyonistlerce engellendi. O sırada İngiltere'ye gelmiş olan siyonistlerin lideri Chaim Weizmann, onun Türk yanlısı faaliyetlerinin durdurulması için İngiliz Savaş Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulundu. Baskılar neticesinde Pickthall savaşın sonuna doğru kırk üç yaşında askere alındı ve Mart 1919'da terhis edildi. Bir süre Londra yakınlarındaki Woking Camii'nde imamlık yaptı. 1920'de aldığı teklif üzerine Hindistan'a giderek *Islamic Culture*'in editörlüğüyle birlikte Hindistan Hilâfet Hareketi'nde aktif görevler üstlendi. Kendisinden Mahatma Gandhi aleyhine bir makale yazması istenince editörlükten ayrıldı ve bir lisenin müdürlüğüne geçti. 1929 yılı sonunda tamamladığı ve bir İngiliz tarafından yapılan ilk İngilizce Kur'an tercümesi olan *The Meaning of the Glorious Koran*'ı (New York 1930; W. Montgomery Watt'ın girişimiyle, New York 1992; gözden geçirilmiş neşir, Arafat K. El-Ashi, Beltsville 1994) Ezher ulemâsına incelemek amacıyla birkaç aylığına Kahire'ye gitti. İngiltere'ye dönmeden önce Haydarâbâd nizamının oğlu ile sürgündeki Osmanlı hânedarından Halife Abdülmecid Efendi'nin kızının evlenmesine ön ayak oldu. 1935'te, gidişinden on beş yıl sonra nizamın hizmetinden emekliye ayrılarak ülkesine döndü. 19 Mayıs 1936 tarihinde Londra'da vefat etti.

Pickthall'in düşüncelerinde iki faktör, din ve tabiat sevgisi önemli yer tutar. Bu sebeple Ortadoğu'ya gittiğinde önce dinleri karşılaştırmış, tabiata ve insana en uygun din olarak gördüğü İslâm'ı kendine daha yakın hissetmiştir. Sanayi devriminin çevreye ve insana yaptığı olumsuz etkiler üzerinde ilk duran odur. İslâm düşüncesinde kadın hakları, kölelik, çok evlilik, kadercilik gibi konularda savunmacı bir yaklaşım sergiler. İhtidâ ettikten sonra siyasî görüşlerinde köklü bir değişiklik meydana gelmemiştir. Çünkü kendisinin yakınlık duyduğu İngiliz muhafazakâr kanadı esasen Osmanlı Devleti'nin bütünlüğünden yanaydı; o da müslüman olduktan sonra bu bütünlüğe müslümanların birliği açısından daha fazla önem vermiştir.

Pickthall'in yukarıda adı geçenlerin dışındaki eserleri şunlardır: *Enid* (London 1904), *Brendle* (1905), *The House of Islam* (1906), *The Myopes* (1907), *The Children of the Nile* (1908), *The Valley of the Kings* (1909), *Pot au Feu* (1911), *Larkmeadow* (1912), *Veiled Women* (1913), *With the Turks in Wartime* (1914), *Tales From Five Chimneys* (1915), *The House of War* (1916), *Knights of Araby* (1917), *Oriental Encounters* (1918), *War and Religion* (1919), *Friday Sermons* (1919), *Sir Limpidus* (1919), *Islam and Progress* (1920), *The Early Hours* (1921), *As Others See Us* (1922), *The Cultural Side of Islam* (1927).

Pickthall'in eserlerinden Kur'an tercümesini Fatih Muhammed Jallendhri Urduca'ya (Delhi 1970), mukaddimesini Şinasi Sıber Türkçe'ye (*Kur'ân-ı Kerim ve Hazreti Muhammed*, Ankara 1958), *With the Turks Wartime*'i Kemalettin Yiğiter (*Harpte Türklerle Birlikte*, Ankara 1990) ve *Said the Fisherman*'ı Tuba Şahin (*Balıkçı Said*, İstanbul 2002) Türkçe'ye çevirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Fremantle, *Loyal Enemy*, London 1938; "Pickthall, Marmaduke", *Twentieth Century Authors* (ed. Stanley J. Kunitz - H. Haycraft), New York 1950, s. 1104-1105; P. Clark, *Marmaduke Pickthall: British Muslim*, London 1986; a.m.f., "The Translator Novelist", *Afkar Inquiry*, III/5, London 1986, s. 57-58; a.m.f., "Pickthall's Busy Years: 1931-32", *IC*, LXXIII/4 (1999), s. 45-62; Kemal Kahraman, *Muhammed M. Pickthall*, İstanbul 1994; E. E. Speight, "Marmaduke Pickthall", *IC*, X (1936), s. III-VI; F. Krenkow, "A Great English Muslim", *a.e.*, XI/1 (1937), s. 138-143; "Loyal Enemy (Book Review)", *a.e.*, XIII/2 (1939), s. 250-255; Kemalettin Yiğiter, "İngiliz Yazarı Marmaduke Pickthall'ın Türk-Ermeni Münasebetleri Hakkındaki Eserleri Üzerine Düşünceler", *TK*, XVI/186 (1978), s. 40-49; C. E. Bosworth, "Pickthall", *EP*² (İng.), VIII, 305-306; Murtazâ Kerimî Niyâ, "Pikhtâl, Muhammed Marmâdük Vîl-

yâm", *Dânişnâme-i Cihân-ı İslâm*, Tahran 1379/2000, V, 970-972; Shahabuddin Ansari, "Pickthall Muhammad Marmaduke: First Muslim English Translator of the Qur'ân", *Encyclopaedia of the Holy Qur'an* (ed. N. K. Singh - A. R. Agwan), New Delhi 2000, IV, 1036-1038.

KEMAL KAHRAMAN

PINES, Shlomo

(1908-1990)

Fransız şarkiyatçısı ve felsefe tarihçisi.

5 Ağustos 1908'de yahudi bir ailenin çocuğu olarak Paris'te doğdu. Çocukluk ve gençlik yılları Riga, Archangelsk, Londra ve Berlin'de geçti. 1926-1934 yılları arasında Heidelberg, Genf ve Berlin üniversitelerinde felsefe, Sâmi dilleri ve dil bilimi okudu. İslâm düşüncesinde atomculuk anlayışı üzerine Berlin Üniversitesi'nde yaptığı doktora çalışmasını 1936'da tamamladı. Berlin'de bulunduğu yıllarda Leo Strauss ve Paul Eliezer Kraus gibi şarkiyatçılarla yakın ilişki kurdu. 1937-1939 yıllarında Paris Üniversitesi'ne bağlı Institut d'Histoire des Sciences et des Techniques'te ders verdi. II. Dünya Savaşı'nda Fransa'dan ayrılarak 1940'ta İsrail'e yerleşti. 1948-1952 yılları arasında İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın Ortadoğu bölümünde uzman olarak çalıştı. 1952 yılından ölümüne kadar ders verdiği Kudüs İbrâni (Hebrew) Üniversitesi'nde yahudi felsefesi profesörü oldu (1961). İsrail İlimler Akademisi'nin üyesi olan Pines 1968'de İsrail ödülünü aldı. Doğumunun altmışıncı yıl dönümünde felsefe alanında bir süreli yayın olan *Iyyun*'un 1969'da çıkan XX. cildi ona ithaf edildi.

Pines'in araştırmaları öncelikle İslâm kelâmı, İslâm felsefesi ve bilimi alanında yoğunlaştı. Hallâc-ı Mansûr, Fârâbî, İbn Sînâ, İbnü'l-Heyssem, Bîrûnî, İbn Bâcce, Ebü'l-Berekât el-Bağdâdî, İbn Rüşd ve İbn Haldûn üzerine çalışmalar yaptı. 1960'larda ilgi alanını Ortaçağ yahudi felsefesi, yahudi-hıristiyan grupları ve Latin skolastisizminin söz konusu geleneklere etkisini de kapsayacak şekilde genişletti. Bu dönemde İbn Meymûn'un *Delâletü'l-hâ'irîn* adlı eserini hacimli bir girişle birlikte İngilizce'ye çevirdi. Zamanla antik dönem Yahudiliğinden Rabbînik ve Helenist yahudi geleneğine, gnostik ve erken dönem Hıristiyanlığından Arap Hıristiyanlığı'na kadar pek çok konuyu ilgi alanına aldı. Yahudi filozoflarının kendi dönemlerindeki hıristiyan skolastiklerinin felsefî ve ilmi doktrinlerine vâkıf oldukları tezini işlediği hacimli makaleler yazdı (meselâ bk. "Scho-